

گفت‌وگو با مینو محرز، عضو کمیته کشوری ستاد مبارزه با ویروس کرونا درباره واکسن کووید-۱۹

نمی‌دانیم واکسن کرونا چقدر اثر داشته باشد

۷۷

معمولا وقتی خبر شیوع و انتشار سریع یک بیماری ویروسی به گوش می‌رسد، همه بدون هیچ استثنائی به دنبال جواب این سؤال هستند که: واکسن آن کی ساخته می‌شود؟ واکسن‌ها، تا امروز جان میلیون‌ها انسان را از مرگ در اثر بیماری‌های واگیردار مختلف نجات داده‌اند. بنابراین معمولا مردم امید زیادی به آن‌ها در پاندمی‌های گوناگون دارند. کرونا و اخبار مربوط به آن نیز بر همین قاعده و قانون پیش رفته است. از آذر سال گذشته که خبر شیوع سریع آن در چین و سپس جهان پیچید، چشم امید عموم مردم دنیا به لابراتوارهای مجهز پزشکی و دانشمندان علم ژنتیک و داروسازی دوخته شد، اما اخبار مربوط به ساخت واکسن کرونا و گزارش‌های ارسالی از مراکز بهداشتی و درمانی معتبر جهان تا همین که ماه پیش، به هیچ وجه امیدوار کننده نبود. تا اینکه از روسیه و سپس چین خبرهایی مبنی بر ساخت و تولید انبوه واکسن و همچنین شروع عملیات واکسیناسیون به گوش رسید. شرکت مادر نای آمریکا و دانشگاه آکسفورد انگلیس نیز، امیدبخشان بعدی‌رهایی از این همه‌گیری فاجعه‌بار بودند. بر همین اساس، گفت‌وگویی داشتیم با دکتر مینو محرز، عضو کمیته کشوری ستاد مبارزه با ویروس کرونا تا از چند و چون ساخت واکسن کووید-۱۹ و روند واکسیناسیون این بیماری همه‌گیر بیشتر آشنا شویم. با ما همراه باشید.

اساسا با توجه به اینکه ابتلا به کرونا، تضمین مصونیت و ایمنی دائمی نمی‌کند و امکان ابتلای مجدد به این بیماری پس از بهبودی کامل وجود دارد، ساخت واکسن و تکمیل فرآیند واکسیناسیون آن چقدر می‌تواند امیدبخش باشد و تا چه حد مؤثر خواهد بود؟

حقیقت این است که نمی‌دانیم! در واقع این ویروس در فرآیند تکثیر و جهش یافتگی بسیار پیچیده و ناشناخته است. رفتارهای آن غیر قابل پیش‌بینی و انتظار است. از نظر من باید دید که واکسن‌هایی که در آینده ساخته می‌شوند چطور نتیجه خواهند داد و چه تأثیارتی دارند. ممکن است اثربخش باشند و ممکن است نه، چرا که کووید-۱۹، تا امروز جهش‌هایی داشته و تغییر رفتار داده است. همین مساله می‌تواند بر تأثیر و جوابگویی واکسن مؤثر باشد.

آیا پیش از این بشر با بیماری‌ای مشابه، که ساخت واکسن آن اینطور چالش برانگیز باشد مواجه شده و سابقه وجود چنین موانعی برای ساخت یک بیماری وجود دارد؟

بله، همین ایدز. ما بارها واکسن‌های مختلف را در جهان مورد آزمایش قرار دادیم. در ایران و دیگر نقاط جهان واکسن ایدز ساخته شد. مراحل مختلف تست را پیش رفت. جواب هم داد. همه نتایج مثبت بود. اما در عمل، هنگام واکسیناسیون پاسخ مناسب دریافت نشد و ایدز همچنان واکسن ندارد.

یعنی ممکن است واکسن‌هایی که ادعا می‌شود ساخته شده یا در مراحل نهایی ساخت هستند، نتیجه لازم را نداشته باشند؟

بله، هر چیزی درباره کووید-۱۹ ممکن است. به همین دلیل ما همچنان توصیه اکید بر رعایت پروتکل‌ها داریم. به همه مردم می‌گوییم به رعایت آن‌ها عادت کنند و این قوانین را فعلا به صورت ثابت و مداوم بپذیرند. در حال حاضر هیچ عامل کمک‌کننده و موثری برای کنترل این بیماری و همه‌گیری آن به جز رعایت پروتکل‌ها نیست.

اخباری از ساخت واکسن در کشورهای مختلف به گوش می‌رسد. روسیه و چین ادعای نهایی شدن ساخت، تولید انبوه واکسن و شروع مراحل واکسیناسیون کووید-۱۹ را دارند. آمریکا و انگلیس نیز مدعی هستند در مراحل نهایی ساخت ویروس هستند. این ادعاها تا چه حد سیاسی‌سازی شده و تبلیغاتی هستند و به کدام یک می‌توان اعتماد کرد؟

درباره واکسنی که در آکسفورد ساخته می‌شود، اطمینان و اعتماد بیش از باقی موارد است. چرا که آکسفورد پیش از شیوع و انتشار کووید-۱۹، بر روی ساخت واکسن برای کرونا ویروس‌ها تحقیقات وسیعی انجام می‌داد. اکنون نیز در مراحل خوبی قرار دارد و جای امیدواری است. واکسن آمریکایی مدرنا نیز، بر اساس گزارش‌های سازمان بهداشت آمریکا، مراحل انسانی را به خوبی پشت سر می‌گذارد و مورد تأیید سازمان بهداشت جهانی است. اما واکسن‌های روسیه و چین داستانی جدا دارند. مسأله این است که هر کشوری موظف است هنگام ساخت هر دارو و واکسنی برای انواع بیماری مراحل ساخت و ترکیبات آن را به سازمان بهداشت جهانی گزارش دهد. سازمان باید در جریان نتایج مراحل مختلف تست‌های داروها و واکسن‌ها نیز باشد. امروسیه و چین برای ساخت هیچ یک از داروها و واکسن‌های خود این مراحل و ضوابط را طی نمی‌کنند. به همین دلیل مورد تأیید سازمان بهداشت جهانی نیستند. کشورهای مختلف نیز به دلیل عدم آگاهی از ترکیبات، ساختار و روند ساخت واکسن به آن اعتماد لازم را ندارند. البته ممکن است خوب و اثربخش باشند، اما این را فقط پس از انجام کامل واکسیناسیون می‌توان دریافت.

بنابراین امکان وارد کردن واکسن از روسیه و چین توسط ایران وجود ندارد؟

وزارت بهداشت در ایران ضوابط خاصی برای واردات دارو و دادن مجوز اینکار دارد. یکی از این ضوابط، تأیید شدن هر دارو یا واکسنی توسط سازمان بهداشت جهانی، FDA آمریکا یا FDA اتحادیه اروپاست. اگر یکی از این سازمان‌ها دارو یا واکسنی را تأیید کرده باشند کافی است. اما واکسن‌های روسی و چینی، هیچ یک از این تأییدیه‌ها را ندارند؛ بنابراین فعلا از نظر قانونی امکان واردات آن‌ها وجود ندارد.

هتا سال صبوری برای تست واکسن

این روزها همه سرگرم کارنده عده‌ای دارند از دست کرونا می‌گیرند و عده‌ای دیگر نیز به دل کرونا رفته‌اند تا ببینند این ویروس جدید، درمانی دارد یا نه. اخبار مربوط به تحقیقات و کشف و تولید واکسن کرونا، به شدت دنبال می‌شود. طوری که حتی هزار چندی، شایعاتی نیز در این مورد بر سر زبان‌ها می‌افتد. اما در نهایت، تحقیق و ساخت چنین واکسنی، با توجه به رفتارهای ناشناخته این ویروس‌ها و جهش‌هایی که دارند، سخت و توانفرساست. شنیده شده که ایران نیز در این زمینه گام‌هایی برداشته است و به زودی خبرهای خوبی خواهیم شنید. به این بهانه، به گفت‌وگو با دکتر سعید نمکی، وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور نشستیم. ایم، دکتر نمکی در این مصاحبه با جام جم درباره ساخت واکسن کرونا، تحریم‌ها و اثر آن روی وضعیت بهداشتی کشور و... سخن گفته است.

باتوجه به این که دارو و غذا جزو تحریم‌های غرب علیه ایران نیست ولی ایجاد مشکل در دریافت آن کماکان وبه شکل‌های مختلف وجود دارد. آیا چنین چیزی را می‌توان در مورد واکسن کرونا هم انتظار داشت، یعنی شما تصور کنید که این واکسن تولید جهانی بشود و به این واسطه، با مشکلاتی برای ورود به کشور روبه‌رو شود؟

درباره تحریم‌های دارویی و ظالمانه‌ای که نسبت به کشورمان وجود دارد، قطعاً چنین تحریمی تمام فرآورده‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد و طبیعی است که فرآورده‌های بهداشتی و دارویی هم تحت تأثیر این تصمیمات آمریکایی‌ها قرار بگیرد. ما این فرآورده‌های مورد نیاز را الان داریم به سختی تأمین می‌کنیم. حتما در جریان هم هستید که به تازگی، نامه‌ای به دکتر تدروس آدهانوم، رئیس سازمان جهانی بهداشت نوشته و طی آن نامه، خواستار فراخوانی جهانی برای پایان این تحریم‌های نامشروع و یک‌طرفه

فرآیند تست واکسن روی حیوان ممکن است چند سالی طول بکشد و نمی‌توان

واکسن‌سازی را کاری یک‌شبه دانست. در واقع باید بگوییم که در شرایط عادی واکسن‌ها تقریباً

۵ تا ۱۰ سال زمان نیاز دارند تا اثربخشی و ضرر نداشتن‌شان ثابت شود، اما درباره واکسن کووید-۱۹ اوضاع کمی

فرق می‌کند. چون حجم تحقیقاتی که در سراسر دنیا انجام می‌شود زیاد است و همچنین کووید-۱۹ از خانواده

ویروس‌های سرشناس «کرونا» به‌شمار می‌رود،

بنابراین می‌توان امیدوار بود که واکسن تایک سال و نیم آینده روانه بازار شود.

دکتر نمکی، وزیر بهداشت درمان و آموزش پزشکی در گفت‌وگوی اختصاصی با جام جم:

تا دو سال با کرونا درگیر خواهیم بود

آمریکایی‌ها شده‌ام؛ چرا که عملاً سلامت جهانی را هم به خطر انداخته. در این نامه اشاره کرده‌ام که با وجود مبارزه جهانی و همه‌جانبه‌ای که با کرونا وجود دارد، ولی ایرانی‌ها با اقدامات غیرقانونی و یک‌جانبه آمریکایی‌ها در نقض قوانین بین‌المللی مثل برجام روبه‌رو شده‌اند و این که مسدود شدن دسترسی ایران به کانال‌های بانکی، عملاً روی تهیه دارو و تجهیزات پزشکی هم اثرات منفی گذاشته که عملاً موجب هدف قرار گرفته شدن سلامت مردم شده است. در این نامه صریحاً از رئیس سازمانی جهانی بهداشت تقاضا کرده‌ام اقداماتی علیه این تحریم‌های نامشروع را که باعث درد و مرگ مردم ایران و برخی کشورهای دیگر شده انجام دهند. امیدوارم فعالیت‌هایی از این قبیل، موجب فشار افکار عمومی و علمی جهان برای رفع چنین تحریم‌هایی در حوزه‌های دارویی و سلامت شود.

این قضیه در تهیه واکسن

World Health Organization

سازمان جهانی بهداشت

رسانه‌ها خبر داده‌اند که این سازمان، واکسن‌های ۱۹ کشور را برای آزما کرده است. این‌ها شامل ۳۳ واکسن از ۱۹ کشور انگلستان، چین، ژاپن، هند، کره جنوبی، بلژیک، سوئد، سنگاپور، ایتالیا، استرالیا، تایوان، اتریش و کانادا می‌شود.

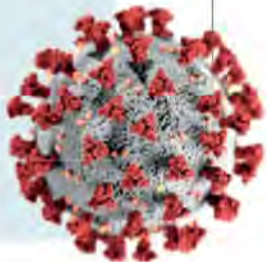

۷۶

رویترز گزارش داد که نزدیک به ۷۶ کشور جهان که برای مشارکت در خرید و توزیع عادلانه واکسن کرده‌اند، آن‌ها اظهار کرده‌اند که برای پیوستن به یک برنامه سازمان بهداشت جهانی تدوین و تعقیب شود، آم مدیر اجرایی اتحادیه واکسن‌ها، این طرح هماه کواکس، توسط ژاپن، آلمان، نروژ و بیش از ۷۰ کشور

طبق نظرسنجی صورت گرفته از سوی موسسه تحقیقات جهانی ایپسوس، که روی ۲۰ هزار نفر از ۲۷ کشور جهان انجام شده، ۷۴ درصد مردم موافق تزریق واکسن کرونا هستند.

حسرت دنباله‌دار یک

واکسن

بعید است که این روزها صحبت از کرونا بشود. اما یکی از سنوآل‌ها چنین نباشد: پس این واکسن ویروس کرونا چرا درست نمی‌شود؟ مردم به گونه‌ای صحبت می‌کنند که انگاری، تولید واکسن کاری ساده است که انسانی با این همه پیشرفت، می‌تواند به راحتی انجامش دهد. غافل از این که اگر کاری ساده بود، چرا جوامع حتی مترقی باید این همه زيان اقتصادی ناشی از کرونا اقدام به ساخت این واکسن نمی‌کنند؟ بعضی از کشورهای جهان، به شدت درگیر مطالعه و پژوهش در این باره هستند تا بتوانند سریع‌تر به این واکسن رسیده و به صورت گسترده آن را تولید کنند. این اینفوگرافی، نیم‌نگاهی انداخته به وضعیت کشورهای جهان درباره تولید این واکسن بسیار حیاتی و مهم.

میزر ازاده

استاد ايارا پيدميولوژی دانشگاه کالیفرنیا

واکسن در دنیا در مرحله تحقیق و پژوهش است

مورد آن‌ها وارد فاز سوم مطالعات انسانی شده‌اند.

این ویروس از بین نخواهد رفت حتی اگر واکسن آن کشف شود و مثل بقیه ویروس‌ها با ما خواهد ماند و باید با آن زندگی کنیم.

حصبه

دومدل از این واکسن وجود دارد؛ واکسن زنده و تجویزی از دهان، واکسن زیر واحد تزریقی، این واکسن در بعضی از کشورها، به کسانی که در معرض خطر هستند تزریق شده و جنبه عمومی ندارد. اولین واکسن حصبه هم در سال ۱۸۹۶ میلادی توسط رایت، فایفر و کول تهیه شد. سپس در لیست داروهای ضروری سازمان جهانی بهداشت قرار گرفت.

سیاه سرفه

واکسن سیاه سرفه از یک بیماری به همین نام گرفته شده است. وقتی که این واکسن کشف شد بشر بر یکی دیگر از بیماری‌های لاعلاج غلبه کرد و تا به امروز موفق شده جان میلیون‌ها نفر را نجات دهد. این واکسن هم دومدل دارد. جالب این که بعداً این واکسن در کنار دیفتی و کزاز، واکسنی سه‌گانه را تشکیل دادند که به همین نام معروف شدند.

۱۸۹۶

۱۸۸۵

هاری و سیاه زخم

اتفاق مهم بعدی را لویی پاستور معروف ایجاد کرد. او اقدام به پژوهش‌ها و تحقیقاتی کرد که روی بیماری‌های انسانی هم اثرگذار بود. او متوجه شد که بیماری سیاه زخم گوسفندان می‌تواند واگیردار هم باشد. همچنین دارویی برای درمان مرض هاری ساخت که توانست نگرانی‌ها از بابت این بیماری را رفع کند.

۱۹۱۴